

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ОБОРОНИ УКРАЇНИ
ІМЕНІ ІВАНА ЧЕРНЯХОВСЬКОГО**

**ПОЛОЖЕННЯ
ПРО СИСТЕМУ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ
АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ В НАУКОВИХ, НАВЧАЛЬНО-
МЕТОДИЧНИХ ПРАЦЯХ, ЩО РОЗРОБЛЯЮТЬСЯ В
НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ОБОРОНИ УКРАЇНИ
ІМЕНІ ІВАНА ЧЕРНЯХОВСЬКОГО**

Київ – 2019

Додаток
до наказу начальника Національного
університету оборони України
імені Івана Черняхівського
07 вересня 2016 року № 220

ПОЛОЖЕННЯ

про систему запобігання та виявлення академічного плагіату
в наукових, навчально-методичних працях, що розробляються в університеті

1. Загальні положення

1.1. Це Положення розроблено відповідно до Цивільного кодексу України, законів України “Про вищу освіту”, “Про авторське право і суміжні права”, Порядку проведення моніторингу якості освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14.12.2011 № 1283, наказу Міністерства освіти і науки України від 14.07.2015 № 758 “Про оприлюднення дисертацій та відгуків офіційних опонентів”, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 22.07.2015 за № 885/27330 та інших нормативних документів, що регламентують роботу експертних та спеціалізованих рад, а також Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості вищої освіти.

1.2. У цьому Положенні визначається порядок запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових, навчально-методичних працях, що розробляються в університеті.

1.3. Метою цього Положення є:
формування академічної етики та поваги до інтелектуальних надбань;
формування звички до сумлінного дотримання вимог наукової етики;
розвиток навичок добросовісної роботи з джерелами інформації та впровадження практики належного цитування;
активізація самостійності та індивідуальності під час створення наукових, навчальних та методичних праць;
підвищення відповідальності з боку наукових та науково-педагогічних працівників, ад’юнктів та слухачів за порушення загальноприйнятих правил щодо написання письмових праць, правил оформлення джерел та цитувань.

1.4. У цьому Положенні терміни вживаються в такому значенні:
автор – фізична особа, творчою працею якої створено твір;
академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання;

наукове видання – твір (узагальнююча наукова праця, монографія, збірник наукових праць, збірник документів і матеріалів, тези та матеріали наукових конференцій, автореферат дисертації, препринт, словник, енциклопедія, науковий довідник або покажчик, наукове періодичне видання тощо) наукового характеру, що пройшов процедуру наукового рецензування та затвердження до друку вченою (науковою, науково-технічною, технічною) радою наукової установи або вищого навчального закладу, редакційно-видавниче опрацювання, виготовлений шляхом друкування, тиснення або в інший спосіб, містить інформацію про результати наукової, науково-технічної, науково-педагогічної, науково-організаційної діяльності, теоретичних чи експериментальних досліджень (науково-дослідне видання); підготовлені науковцями до публікації тексти пам'яток культури, історичних документів чи літературних текстів (археографічне або джерелознавче видання); науково систематизовані дані чи матеріали, що відображають історію науки та сучасний стан наукового знання (науково-довідкове або науково-інформаційне видання), призначені для поширення, що відповідають вимогам національних стандартів, інших нормативних документів з питань видавничого оформлення, поліграфічного і технічного виконання;

науковий результат – нове наукове знання, одержане в процесі фундаментальних або прикладних наукових досліджень та зафіксоване на носіях інформації. Науковий результат може бути у формі звіту, опублікованої наукової статті, наукової доповіді, наукового повідомлення про науково-дослідну роботу, монографічного дослідження, наукового відкриття, проекту нормативно-правового акта, нормативного документа або науково-методичних документів, підготовка яких потребує проведення відповідних наукових досліджень або містить наукову складову, тощо;

оригінальність твору (роботи, матеріалу) – співвідношення (у відсотках) матеріалу, що не має збігів з іншими публікаціями, до загального об'єму матеріалу;

цитата – порівняно короткий уривок з літературного, наукового чи будь-якого іншого опублікованого (оприлюдненого на офіційному веб-сайті) твору, який використовується, з обов'язковим посиланням на його автора і джерело цитування, іншою особою у своєму творі з метою зробити зрозумілишими свої твердження або для посилання на погляди іншого автора в автентичному формулюванні.

1.5. Різновидами академічного плагіату є:

копіювання та оприлюднення виконаної іншим автором роботи як своєї;
дослівне копіювання фрагментів тексту (від фрази до сукупності речень) без належного оформлення цитування;

внесення незначних правок у скопійований матеріал (перепарфразування речень, заміна порядку слів тощо) та відсутність належного оформлення цитування;

парафраза – переказ своїми словами чужих думок, ідей або тексту; сутність парафрази полягає в заміні слів (знаків), фразеологічних оборотів або

пропозицій під час використання будь-якої авторської наукової праці (збереженої на електронних або паперових носіях, у тому числі розміщеної в мережі Інтернет);

компіляція – процес написання твору, наукової праці на підставі чужих матеріалів без самостійного поглибленого дослідження (вивчення) проблеми та опрацювання джерел без внесення в нього правок, з посиланням на авторів та “маскуванням” збігів завдяки написанню перехідних речень між скопійованими частинами тексту;

реплікація – процес копіювання даних з одного джерела на багато інших і навпаки, тобто своєрідне “тиражування” інформації без дозволу автора;

реферат – додавання до чужого матеріалу без дозволу автора додаткової інформації (з переробленням раніше оприлюдненого тексту і заміною слів та виразів), компіляція (укладання з кількох чужих матеріалів свого) та редагування без дозволу (сміслового, стилістичного, граматичного правка й скорочення чужого матеріалу).

2. Порядок запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових, навчально-методичних працях, що розробляються в університеті

2.1. Виявлення випадку академічного плагіату у наукових, навчально-методичних працях здійснюється на таких етапах:

проведення засідань кафедр (центрів), вчених рад інститутів, вченої ради університету під час обговорення та ухвалення рішення щодо їх подальшого захисту або/та опублікування;

розгляду статей редакцією наукових видань рецензування з метою включення їх до збірників;

перевірки у науково-методичному центрі організації наукової та науково-технічної діяльності звітів про науково-дослідні роботи, що виконуються згідно з річним планом наукової і науково-технічної діяльності університету;

розгляду дисертаційних робіт на здобуття ступеня доктора філософії або доктора наук спеціалізованими вченими радами;

проведення перевірки наукових, навчальних та методичних праць наукових, науково-педагогічних працівників, ад'юнктів та докторантів на оригінальність із використанням відповідних програмно-технічних засобів.

2.2. Запобігання академічного плагіату в наукових, навчально-методичних працях забезпечується:

ознайомленням осіб, які виконують наукові, навчальні та методичні праці, а також залучені до їх рецензування, з правилами наукової етики;

дотриманням вимог до написання письмових праць, правил оформлення джерел та цитувань;

акцентуванням уваги авторів наукових, навчальних та методичних праць на обов'язковості самостійності роботи, коректного використання інформації з інших джерел та уникнення академічного плагіату;

наданням творчої спрямованості завданням щодо написання контрольних

та курсових робіт, що сприяють розвитку науково-дослідних, самостійних та інноваційних підходів до їх виконання;

ознайомленням із вимогами цього Положення.

2.3. Для забезпечення запобігання академічному плагіату та контролю за додержанням правил наукової етики авторами, які подають матеріали для опублікування або оприлюднення у наукових виданнях, на кожній кафедрі (в центрі) рішенням начальників кафедр (центрів) із числа їх науково-педагогічних або наукових працівників призначаються особи, відповідальні за перевірку праць на оригінальність і відсутність неправомірних запозичень, у тому числі і за допомогою програмно-технічних засобів.

Списки відповідальних осіб щорічно до 10 вересня надаються до науково-методичних центрів організації освітньої діяльності і наукової та науково-технічної діяльності університету.

2.4. Для перевірки завершених праць автором (авторами) надається відповідальній особі електронна версія та заява за формою згідно з додатком А.

Слухачами для перевірки надаються реферати, курсові та магістерські роботи, конкурсні наукові роботи, тези доповідей тощо.

2.5. Відповідальною особою під час перевірки застосовуються принаймні дві програми для пошуку і виявлення академічного плагіату. Залежно від завдання перевірки (перевірка тексту, таблиць, рисунків тощо) особа, яка здійснює перевірку, самостійно обирає програми, які знаходяться у відкритому доступі у мережі Інтернет ("Etxt Антиплагиат", "Advego Plagiatus", "Shingles Expert" тощо) і функціональні можливості якої максимально відповідають меті перевірки.

Обов'язковій перевірці підлягає не менше 25% роботи, але не менше 1,5 авторського аркуша. Твори, обсяг яких є меншим ніж 1,5 авторського аркуша, підлягають перевірці на академічний плагіат у повному обсязі (за винятком титульної сторінки, змісту, переліку використаних джерел та додатків).

Під час перевірки використовується орієнтовна шкала (у відсотках оригінального тексту до загального обсягу матеріалу):

висока оригінальність (91–100%) – роботу допускають до захисту та/або опублікування;

середня оригінальність (7–90%) – роботу допускають до захисту та/або опублікування;

низька оригінальність (51–70%) – робота потребує доопрацювання та повторної перевірки;

дуже низька оригінальність (50% і нижче) – роботу відхиляють без розгляду.

За результатами перевірки надається висновок щодо рівня оригінальності за формою згідно з додатком Б.

2.6. Відомості з висновку щодо рівня оригінальності роботи зазначаються у протоколі засідання кафедри і враховуються під час формування рішення щодо можливості її захисту та/або опублікування.

2.7. Виконання перевірки відповідальною особою здійснюється у межах загального навантаження наукових та науково-педагогічних працівників.

2.8. У випадках виявлення ознак академічного плагіату в опублікованих наукових, навчально-методичних працях (монографіях, підручниках, навчальних посібниках, статтях, тезах, препринтах, дисертаційних роботах, рефератах, розрахункових, графічних, розрахунково-графічних роботах), курсових, кваліфікаційних, дипломних (магістерських) роботах (проектах)), особа, яка виявила його, зобов'язана письмово повідомити про це заступника начальника університету з навчальної роботи (заступника начальника університету з наукової роботи).

2.9. Моніторинг системи виявлення та запобігання академічному плагіату в наукових та навчально-методичних працях проводиться науково-методичним центром організації освітньої діяльності та науково-методичним центром наукової та науково-технічної діяльності відповідно до розподілу повноважень шляхом перевірки роботи відповідальних осіб та вибіркової перевірки праць.

3. Особливості протидії академічному плагіату в дисертаційних роботах

3.1. Заходи щодо виявлення та запобігання академічного плагіату здійснюються на етапах написання, попередньої експертизи та попереднього розгляду дисертаційних робіт.

3.2. Протидія академічному плагіату на етапі написання дисертаційних робіт проводиться під час:

обговорення робочих матеріалів дисертаційних робіт один раз на півроку на засіданні кафедри (центру) та передбачають виявлення чітких ознак їх наукової новизни та практичного значення роботи;

щорічної атестації докторантів, ад'юнктів та особи, які здобувають ступінь доктора філософії поза ад'юнктурою, – атестації науковими керівниками (консультантами) про здатність ад'юнктами (докторантами) успішно продовжувати навчання з обов'язковим висновком про відсутність або наявність ознак академічного плагіату у матеріалах їх дисертаційних робіт.

3.3. Протидія академічному плагіату на етапі попереднього експертизи дисертаційних робіт проводиться під час:

обговорення наукових результатів дисертаційних робіт на наукових семінарах кафедр (центрів) та розширених засіданнях кафедр (центрів);

рецензування дисертаційних робіт провідними фахівцями у відповідній

галузі, (які спроможні оцінити наявність академічного плагіату);

надання висновків відповідальними за перевірку праць на оригінальність і відсутність неправомірних запозичень.

3.4. Протидія академічному плагіату на етапі попереднього розгляду дисертаційних робіт у спеціалізованих вчених радах проводиться під час:

рецензування дисертаційних робіт провідними фахівцями у відповідній галузі – членами спеціалізованих вчених радах;

додаткових перевірок поданих дисертаційних робіт на наявність академічного плагіату, призначених головами цих рад (Відповідальні особи для проведення таких перевірок призначаються рішеннями спеціалізованих вчених рад зі списків осіб, відповідальних за перевірку рукописів на оригінальність і відсутність неправомірних запозичень, призначених на кафедрах (в центрах) університету).

3.5. Виявлення академічного плагіату у захищеній дисертації (науковій доповіді) є підставою для клопотання щодо скасування рішення спеціалізованої вченої ради про присудження наукового ступеня та видачу відповідного диплома. Скасування рішення спеціалізованої вченої ради здійснюється Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти за поданням Комітету з питань етики у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, та може бути оскаржене відповідно до законодавства.

4. Особливості протидії академічному плагіату під час виконання науково-дослідних робіт

4.1. Заходи щодо запобігання та виявлення академічного плагіату під час виконання науково-дослідних робіт здійснюються на етапах формування та перевірки звітів про науково-дослідні роботи (далі – НДР).

4.2. На етапі обговорення на засіданнях кафедр (центрів) звітів про НДР наукові керівники забезпечують обов'язкову перевірку звітів на оригінальність тексту та відсутність неправомірних запозичень у порядку, передбаченому пунктами 2.4 та 2.5 цього Положення.

4.3. На етапі перевірки заключних звітів про НДР у науково-методичному центрі організації наукової та науково-технічної діяльності відповідальною особою, призначеною начальником центру, проводиться вибіркова перевірка звітів (не менше 20% від загальної кількості за поточний календарний рік) на оригінальність тексту, з наданням висновку згідно з додатком Б. Обов'язковій перевірці підлягають звіти про науково-дослідну роботи, які виконуються відповідно до угод за рахунок коштів замовників.

5. Особливості протидії академічному плагіату в статтях, що подаються для опублікування у наукових виданнях

5.1. На етапі підготовки статей для подання до редакцій з метою включення їх до збірників автор (автори) повинен надавати свої праці для перевірки у порядку, визначеному у пунктах 2.4 і 2.5 цього Положення.

5.2. Наукові статті приймаються до розгляду редакціями наукових видань університету за наявності позитивних висновків кафедри (центру) та рецензента із обов'язковим зазначенням відсутності в науковій статті академічного плагіату, а також висновку відповідальної особи за формою, визначеною у додатку Б.

5.3. У разі виявлення редакцією наукового видання університету факту академічного плагіату в науковій статті, незважаючи на наявність позитивних висновків кафедри, рецензента та відповідальної особи щодо допуску роботи до опублікування, наукова стаття до публікації не допускається.

Про виявлений факт академічного плагіату відповідальний редактор (секретар редакції, інша особа, що готує науковий збірник (журнал) до видання) зобов'язаний письмово повідомити про це заступника начальника університету з наукової роботи.

6. Відповідальність за академічний плагіат

6.1. Автор (автори) праць несуть особисту відповідальність за коректну роботу з джерелами інформації, дотримання вимог наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань, порушення загальноприйнятих правил цитування.

6.2. Виявлення двох і більше фактів академічного плагіату або висновків відповідальної особи “дуже низька оригінальність (50,9% і нижче)” у працях наукових, науково-педагогічних працівників може бути враховано під час прийняття рішення щодо продовження дії трудового договору (контракту) на займаній посаді.

6.3. Виявлення двох і більше фактів академічного плагіату або висновків відповідальної особи “дуже низька оригінальність (50,9% і нижче)” може бути підставою для клопотання щодо відрахування здобувача вищої освіти.

6.4. Науковий керівник (консультант) здобувача вищої освіти відповідає за перевірку дисертації (наукової доповіді) у встановлені строки, прийняття рішення щодо доопрацювання та повторної перевірки на академічний плагіат, а також про допуск роботи до попередньої експертизи.

6.5. Виявлення академічного плагіату або висновку відповідальної особи “дуже низька оригінальність (50,9% і нижче)” під час попередньої експертизи дисертації (наукової доповіді) є підставою для висновку кафедри щодо неможливості подачі роботи до розгляду у спеціалізованій вченій раді.

6.6. Виявлення академічного плагіату під час попереднього розгляду дисертації (наукової доповіді) у спеціалізованій вченій раді є підставою для відхилення цієї роботи незалежно від стадії розгляду.

6.7. Виявлення академічного плагіату під час публічного захисту дисертації (наукової доповіді) у спеціалізованій вченій раді є підставою для зняття дисертації із захисту без права повторного захисту. Такий академічний плагіат є підставою для відмови у присудженні відповідного ступеня вищої освіти.

6.8. Виявлення академічного плагіату у захищеній дисертації (науковій доповіді) є підставою для клопотання щодо скасування рішення спеціалізованої вченої ради про присудження наукового ступеня та видачу відповідного диплома. Скасування рішення спеціалізованої вченої ради здійснюється Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти за поданням Комітету з питань етики у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, та може бути оскаржене відповідно до законодавства.

Якщо дисертація (наукова доповідь), в якій виявлено академічний плагіат, була захищена у постійно діючій спеціалізованій вченій раді, науковий керівник (консультант), офіційні опоненти, які надали позитивні висновки про наукову роботу, та голова відповідної спеціалізованої вченої ради позбавляються права брати участь у роботі спеціалізованих вчених рад строком на два роки, в університет позбавляється акредитації відповідної постійно діючій спеціалізованій вченій раді та права створювати разові спеціалізовані вчені ради строком на один рік. Якщо дисертація (наукова доповідь), в якій виявлено академічний плагіат, була захищена у разовій спеціалізованій вченій раді, науковий керівник, члени цієї ради та офіційні опоненти, які надали позитивні висновки про наукову роботу, позбавляються права брати участь у роботі спеціалізованих вчених рад строком на два роки, а університет позбавляється права створювати разові спеціалізовані вчені ради строком на один рік.

7. Порядок подання апеляції та її розгляд

7.1. У випадку незгоди з висновком перевірки автор (автори) праці має право у 3-денний термін після оголошення результатів перевірки або офіційного звернення особи, яка виявила академічний плагіат, подати письмову апеляцію на ім'я заступника начальника університету з наукової роботи (заступника начальника університету з навчальної роботи).

7.2. Для розгляду апеляції створюється апеляційна комісія, персональний склад якої формується за клопотанням заступника начальника університету з наукової роботи (заступника начальника університету з навчальної роботи) з найбільш досвідчених та авторитетних наукових, науково-педагогічних

працівників. До складу комісії можуть бути включені інші особи, які не є працівниками університету, але є визнаними фахівцями з відповідної галузі та за їх особистою згодою.

7.3. Під час розгляду апеляцій за результатами перевірки рефератів, розрахунково-графічних робіт, курсових, атестаційних (магістерських), конкурсних робіт слухачів до складу комісії обов'язково залучаються представники органу самоврядування слухачів.

7.4. Комісія розглядає апеляцію у тижневий термін з дати видання наказу начальника університету про створення апеляційної комісії, якщо інший термін не зазначено в дорученні.

Про дату та час проведення засідання комісії заявник попереджається щонайменше за два дні. Якщо заявник не з'являється на засідання апеляційної комісії, питання розглядається без його присутності.

7.5. Висновок комісії оформлюється відповідним протоколом, який підписується головою та членами комісії, та надається для ознайомлення заявнику під підпис.

7.6. Висновок апеляційної комісії зберігається у науково-методичному центрі організації наукової та науково-технічної діяльності та у науково-методичному центрі організації освітньої діяльності університету, відповідно до розподілу повноважень.

Назва кафедри _____

Заявник (автор праці) _____
(прізвище, ім'я та по батькові заявника (заявників) – автора (авторів)
праці у родовому відмінку)

ЗАЯВА

Я(ми), автор(и) _____ “ _____ ”,
(вид праці) (назва праці)

засвідчую(ємо), що подана мною (нами) праця презентує самостійно проведене дослідження і не містить академічного плагіату.

Працю перевірено на наявність академічного плагіату за допомогою програмних засобів _____

Рівень оригінальності _____

Всі виявлені у праці запозичення є правомірними, а саме _____

(обґрунтування правомірності)

Автор(и) надає(ють) дозвіл на перевірку праці відповідальними особами, призначеними для перевірки праць на оригінальність і відсутність неправомірних запозичень.

Автор(и) гарантує(ють), що ним(и) одержано всі необхідні дозволи на використання у цій праці матеріалів, що охороняються авторським правом. Автор(и) гарантує(ють), що праця ніде раніше не публікувалась і не подавалась до інших видань.

_____
(дата)_____
(підпис)_____
(прізвище, ім'я та по батькові)

**Висновок
про рівень оригінальності праці**

Назва праці: _____

Вид праці (монографія, звіт про науково-дослідну роботу, дисертаційна робота, наукова стаття, тези, підручник, навчальний посібник, курсова робота, атестаційна (магістерська) робота, реферат або ін.):

Автор(и): _____
(прізвище, ім'я та по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Обсяг праці: _____ друк. арк.

Програмний засіб для перевірки на академічний плагіат:

Результати перевірки на академічний плагіат _____

Назва структурного елемента твору (розділів) _____

Обсяг праці _____

Обсяг, що перевірено на академічний плагіат _____

Рівень оригінальності у відсотках _____

Обґрунтування правомірності запозичень _____

Загальний висновок: _____
(вказують якісну оцінку рівня оригінальності)

Відповідальна особа: _____
(прізвище, ім'я та по батькові)

_____
(дата)

_____
(підпис)